

9. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб)" № 2990 від 14.05.2013 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46901.

УДК 343.385.343.237(091)(477)

А.С. Беніцький

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ЗА ЗАЗДАЛЕГІДЬ НЕ ОБІЦЯНЕ
ПЕРЕХОВУВАННЯ ЗЛОЧИНЦЯ**

У статті розглядаються проблеми співвідношення заздалегідь не обіцяного переховування злочинця із суміжними складами злочину, а також виокремлення ознак, за якими переховування злочинця відрізняється від інших видів приховування злочину.

Ключові слова: *переховування злочинця, причетність до злочину, предикатний злочин, самообмова, сукупність злочину.*

В статье рассматриваются проблемы соотношения заранее не обещанного укрывательства преступника со смежными составами преступлений, а также выделение признаков, по которым укрывательство преступника отличается от иных видов укрывательства преступления.

Ключевые слова: *укривательство преступника, укривательство преступления, предикатное преступление, самооговор, совокупность преступлений.*

In the article the problems of correlation of the beforehand not promised concealment of criminal are examined with contiguous compositions of crimes, and also extraction of features on which the concealment of criminal differs from other kinds concealment of crime.

Key words: *concealment of criminal, concealment of crime, predicate crime, self-incrimination, aggregate of crimes.*

У теорії кримінального права до діянь з приховування злочину прийнято відносити переховування злочинця, а так само знарядь і засобів вчинення злочину, слідів злочину чи предметів, здобутих злочинним шляхом. Таке розуміння приховування злочину склалося ще за радянських часів. Наприклад у ст. 18 (приховування) Основ кримінального законодавства Союзу СРСР і союзних республік 1958 року, а також у ст. 186 УРСР 1960 року було перелічено діяння, які характеризувались як приховування злочину [10]. Відповідальність за цей вид причетності мала наставати лише у випадках, спеціально передбачених кримінальним законом. Наводилися такі види приховування:

1) переховування злочинця, 2) приховування знарядь вчинення злочину, 3) приховування слідів злочину. Схоже розуміння приховування знайшло відображення в статті 186 КК УРСР 1960 року. Згідно з цією нормою відповідальність наставала за переховування злочинця та приховування відповідних злочинів, перелік яких було наведено в частинах 1 та 2 цієї статті. Між тим радянський законодавець у статті 80-2 (приховування державних злочинів) КК УРСР 1960 року, яка була сконструйована як спеціальна відносно загальної – ст. 186 КК УРСР 1960 року, передбачив відповідальність лише за одне діяння – приховування державних злочинів. Що розумілося під приховуванням державних злочинів, у ст. 80-2 КК УРСР 1960 року не розкривалося.

Згідно зі ст. 396 КК України відповідальність передбачено за заздальгедь не обіцяне приховування тяжкого або особливо тяжкого злочину. У цій правовій нормі не визначається, що є приховуванням злочину та за які саме діяння особа підлягає відповідальності.

Кримінально-правовому аналізу норми, яка передбачає відповідальність за приховування злочину, у своїх роботах приділяли увагу такі вчені, як Ф.Г. Бурчак, І.А. Бушуєв, Г.Б. Виттенберг, П.І. Грішаєв, А.В. Зарубін, О.М. Крапівіна, Г.А. Крігер, А.Д. Макаров, А.В. Наумов, А.А. Піонтковський, Є.В. Пономаренко, С.М. Сабаніна, В.Г. Смірнов, М.Х. Хабібুলін, І.Х. Хакімов, Н.І. Шило та інші. Проте визначення юридично значущих ознак переховування злочинця, які дозволяють його відмежувати від суміжних складів злочинів, залишаються недостатньо вивченими.

Метою статті є встановлення юридичної природи переховування злочинця, а також ознак, за якими переховування злочинця співвідноситься з іншими складами злочинів.

У Загальній частині КК України в ч. 6 ст. 27 КК законодавець перелічує діяння, які не є співучастю: це не обіцяне заздальгедь переховування злочинця, знарядь і засобів вчинення злочину, слідів злочину чи предметів, здобутих злочинним шляхом, або придбання чи збут таких предметів. У наведеній нормі вказано, що особи, які вчинили зазначені діяння, підлягають відповідальності за ст.ст. 198 та 396 КК.

Як видно з аналізу ст. 198 КК, відповідальність за цією нормою настає у випадку заздальгедь не обіцяного придбання, отримання, зберігання чи збуту майна, одержаного злочинним шляхом. Тому за такі дії, як не обіцяне заздальгедь придбання чи збут предметів, здобутих злочинним шляхом, відповідальність настає за ст. 198 КК, а за не обіцяне заздальгедь переховування злочинця, знарядь і засобів вчинення злочи-

ну, слідів злочину чи предметів, здобутих злочинним шляхом, - за ст. 396 КК.

Якщо виходити з тлумачення ч. 6 ст. 27 КК, у правозастосовувачів може скластися враження, що законодавець не вважає придбання чи збут предметів, здобутих злочинним шляхом, різновидом приховування злочину. Однак така конструкція правової норми була зумовлена, як видається, тим, що законодавець акцентує увагу на різній відповідальності за вчинення зазначених діянь. Заздалегідь не обіцяне придбання або збут майна, завідомо здобутого злочинним шляхом, слід розглядати як спеціальний вид приховування злочину. Між тим О.М. Крапівіна, І.А. Бушуєв, Г. Криволапов і ряд інших учених помилково визнають за можливе кваліфікувати приховування злочину та придбання або збут майна, завідомо здобутого злочинним шляхом, за правилами ідеальної сукупності злочинів [4, с. 14, 114; 1, с. 83; 5, с. 17; 7, с. 92-93, 95-97].

Переховування злочинця являє собою діяльність особи щодо створення необхідних умов або усунення перешкод для ухилення виконавця чи інших учасників основного злочину на невизначений строк від кримінальної відповідальності. Злочинцем, якого переховують, може бути особа з кримінально-процесуальним статусом підозрюваного, обвинуваченого або підсудного. Якщо особа переховує особу, яка вже засуджена та ховається від відбування покарання, то в діях першої особи відсутні ознаки приховування злочину. Це зумовлено тим, що відповідно до обвинувального вироку, який набрав чинності, для органів влади злочин уже не є невідомим. Тому не можна говорити про приховування злочину. Між тим деякі вчені помилково вважають, що приховування засудженої особи містять ознаки приховування злочину [3, с. 123-124].

Способи переховування злочинця можуть бути різноманітні: надання виконавцеві або іншому співучасникові злочину притулку, одягу, продуктів харчування, інформації, транспортних засобів, підроблених документів, грошей, цінних паперів, зміна зовнішнього вигляду цих осіб, самообмова або вчинення інших дій, спрямованих на утаювання винних у вчиненні основного злочину від органів правосуддя.

Діяння, спрямовані на переховування злочинця, як правило, вчиняються через здійснення дій. Переховуванням шляхом бездіяльності може бути, наприклад, мовчазна згода власника приміщення на те, що її використовує злочинець, який у ньому найшов собі притулок від

правоохоронних органів і який усвідомлює, що власник приміщення проти цього не заперечує.

Суб'єкт предикатного злочину фактично може використовувати огорожу, охоронців, охоронну сигналізацію або інші технічні засоби охорони житла, приміщення або сховища, яке належить іншій особі. При цьому злочинець може не повідомляти власника про те, що він використовує відповідну частину житла, приміщення або сховища для притулку або приховування знарядь чи засобів вчинення злочину або слідів злочину.

Власник приміщення не повинен надавати притулок злочинцеві, який ухиляється від відповідальності. Він зобов'язаний вчинити певні дії, щоб перешкодити злочинцеві використовувати свою будівлю, квартиру або інше приміщення для притулку: наприклад, відмовити йому у використанні приміщення для притулку або попередити про нього органи влади. У випадку, коли особа мала можливість вчинити певні дії щодо недопущення використання свого приміщення злочинцем для притулку, але не вчинила, то в її бездіяльності містяться ознаки заздалегідь не обіцяного переховування злочинця.

Такий же самий підхід необхідно застосовувати при кваліфікації приховування знарядь чи засобів вчинення злочину або слідів злочину, якщо винна особа, знаючи, що на території її власності були приховані злочинцем перелічені предмети, не вчиняє дії, спрямовані на перешкоджання приховуванню їх від правоохоронних органів.

Тому слід не погодитись із думкою С.М. Сабаніна, І.А. Бушуєва та інших учених, які вважають, що приховування злочину може бути вчинено лише шляхом активного сприяння учаснику основного злочину в його бажанні сховатися від кримінального переслідування [1, с. 60; 15, с. 170-180].

Для кваліфікації за ст. 396 КК не важливо, чи була домовленість між суб'єктом предикатного злочину та особою, котра володіє приміщенням, яким користується злочинець. Злочинець може навіть усвідомлювати, що власник приміщення, де він переховується від правоохоронних органів, не знає про нього. Між учасником основного злочину та приховувачем цього злочину може бути односторонній суб'єктивний зв'язок.

Як справедливо зазначав Е. Раал, причетність до злочину не потребує із суб'єктивної сторони взаємної обізнаності причетних осіб та учасників основного злочину [13, с. 13].

Для кваліфікації за ст. 396 КК важливо, що суб'єкт, знаючи про те, що злочинець використовує його житло, приміщення або сховище

для приховування вчиненого предикатного тяжкого або особливо тяжкого злочину, не перешкоджає цьому або не повідомляє про це відповідні органи державної влади, маючи можливість своєчасно це зробити. Такий суб'єкт усвідомлював, що в нього були можливості перешкодити використанню своєї власності для сховища злочинця, однак своїм невтручанням у розвиток подій він дав змогу злочинцеві уникнути органів правосуддя.

Відповідальність за переховування злочинця виключається, якщо у зв'язку з небезпекою для свого життя або здоров'я власник приміщення не зміг перешкодити злочинцеві використати його власність для переховування або не зміг через ці причини повідомити органи влади про такого злочинця.

Переховування злочинця може бути здійснено шляхом дачі завідомо неправдивих показань. Вчиняючи такі дії, винний створює у правоохоронних органів уявлення про невинуватість злочинця, відсутність події злочину або винуватість осіб, які не мають ніякого відношення до злочину.

Із метою приховування злочинця особа може здійснити самообмову. У науковій літературі висловлюється думка, що самообмова (як форма дачі завідомо неправдивого показання (ст. 384 КК) та завідомо неправдивого повідомлення про вчинення злочину (ст. 383 КК)) за наявності ознак приховування злочину може розглядатись як його спеціальний вид, тому додаткової кваліфікації за статтею 396 КК не потребує [17, с. 265]. Це зумовлено тим, що, даючи завідомо неправдиве показання, а також звертаючись із завідомо неправдивим повідомленням про вчинення злочину, особа посягає на суспільні відносини у сфері правосуддя з приводу нормального здійснення посадовими особами своїх функцій щодо отримання необхідних доказів і встановлення об'єктивної істини в справі в ході проведення досудового розслідування та судового розгляду. Тому ознаки приховування злочину поглинаються зазначеними кримінально-правовими нормами.

Між тим у радянські часи деякі дослідники вважали, що в тих випадках, коли цілі злочинців збігаються, скоєння свідомо неправдивого доносу, а також неправдивого показання слід розглядати лише як засіб вчинення приховування злочину. У таких випадках, на думку Г.Б. Веттенберга та П.Н. Панченка, кваліфікація повинна здійснюватися за сукупністю статей, які передбачають відповідальність за приховування та інший відповідний злочин проти правосуддя (ідеальна сукупність) [2, с. 17].

Слід відмітити, що схожу позицію займають деякі сучасні дослідники [14, с. 58, 60–62; 11, с. 19–20; 16, с. 291]. Так, Є.В. Пономаренко та інші вчені вважають, що коли приховування вчиняється способом, який передбачено самостійним складом злочину, то має місце не конкуренція, а сукупність злочинів, наприклад приховування злочину та свідомо неправдивий донос [11, с. 19–20].

Однак з такими підходами вчених слід не погодитись, оскільки ознаки приховування злочину, як уже було зазначено, будуть поглинатися складом давання завідомо неправдивого показання (ст. 384 КК) та завідомо неправдивого повідомлення про вчинення злочину (ст. 383 КК).

Б.Т. Разгільдієв, наприклад, вважає, що коли особа дає неправдиві показання або вчиняє неправдивий донос, маючи на меті приховати злочин, то дії такої особи необхідно кваліфікувати лише як приховування злочину, оскільки свою волю приховувач спрямовує не на давання неправдивих показань, а на приховування злочинця або злочину [14, с. 58, 60–62]. На думку автора, у такому випадку приховування злочину поглинає неправдиві показання та неправдивий донос.

Між тим із таким твердженням ученого не можна погодитися; навіть і тоді, коли особа, даючи завідомо неправдиве показання, мала на меті приховати злочин, знала, який саме злочин було вчинено учасником предикатного злочину, її дії не слід кваліфікувати за нормою, яка встановлює відповідальність за приховування злочину (ст. 396 КК). Відповідно до правил конкуренції частини та цілого, норми, які встановлюють відповідальність за давання завідомо неправдивого показання (ст. 384 КК) та завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину (ст. 383 КК), поглинають ознаки приховування злочину.

Слід відмітити, що Б.Т. Разгільдієв допускає можливість сукупності приховування злочину з даванням неправдивого показання або неправдивим доносом лише у випадку, коли покарання за останні два злочини більше, ніж покарання за приховування злочину [14, с. 61–62]. Такий підхід свідчить про його непослідовність, оскільки за рекомендованої кваліфікації автор не виключає те, що давання неправдивого показання та неправдивий донос містять ознаки приховування злочину. Виникає питання: чому він робить висновок про те, що коли особа з метою приховання злочину вчиняє неправдиве показання або неправдивий донос, то її дії слід кваліфікувати лише як приховування злочину, якщо покарання за цей злочин буде вище, ніж за останні два.

Приховування злочинця може бути здійснено з використанням особою своїх службових повноважень, тоді дії винної особи можуть

бути кваліфіковані як службовий злочин. Так, усунення перешкод із метою приховування злочину може полягати в невиконанні службовою особою покладених на неї обов'язків. Наприклад, особа на якій покладено обов'язок розкривати або розслідувати злочин, не затримує особу, котра вчинила злочин, своїм самоусуненням від справи дає можливість злочинцеві сховатись від органів правосуддя. Може бути ситуація, коли особа, яка відповідальна за розгляд матеріалів справи, свідомо знаючи, що в діях підозрюваного є ознаки кримінального злочину, не притягає його до кримінальної відповідальності, а направляє матеріали справи компетентним органам для складання адміністративного протоколу.

У бездіяльності службової особи є ознаки таких злочинів, як зловживання службовим становищем (ст. 364 КК) та приховування злочину (ст. 396 КК). Згідно зі ст. 364 КК зловживання службовими повноваженнями може бути здійснено із корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах або в інтересах третіх осіб. Не притягуючи злочинця до відповідальності, службова особа може керуватися будь-яким мотивом, маючи на меті допомогти такому суб'єктові уникнути покарання за вчинене.

Відповідно до правил кваліфікації необхідно застосовувати кримінально-правові норми, які передбачають відповідальність за зловживання службовим становищем – ст. 364 КК, а також за приховування злочину – ст. 396 КК. Це обумовлено тим, що приховування злочину не поглинається ознаками злочину, встановленого ст. 364 КК.

На такій позиції стояла радянська судово-слідча практика. Так, відповідно до пункту 3 Постанови Пленуму Верховного Суду СРСР від 31 липня 1962 року № 11 "Про судову практику в справах про заздальгідь не обіцяне приховування злочинів, придбання та збут заздальгідь не обіцяне викраденого майна" заздальгідь не обіцяне приховування злочину, а так само придбання або збут свідомо викраденого майна, вчинені посадовою особою шляхом використання свого службового становища, слід кваліфікувати за статтями КК союзних республік, які передбачають відповідальність за вказані злочини, і за сукупністю як зловживання службовим становищем [12, с. 17-19].

Усунення перешкод із метою переховування злочинця може бути здійснено і тоді, коли винна особа допомагає злочинцеві втекти з-під варти. Способи скоєння втечі з-під варти можуть бути різними: підроблення документів, підкуп охорони, вчинення підкопу тощо. На кваліфікацію не буде впливати та обставина, що особа тимчасово за-

лишила місця позбавлення волі або попереднього ув'язнення та мала намір через деякий час повернутися до установи виконання покарання чи попереднього ув'язнення.

Втечею з-під варти буде випадок, коли особа видає себе за підозрюваного або обвинуваченого у вчиненні злочину чи засудженого, вирок щодо якого не набрав законної сили, стосовно яких запобіжним заходом обрано тримання під вартою або до яких застосовано тимчасовий чи екстрадиційний арешт. Своїми діями така особа переховує злочинця від кримінальної відповідальності, видаючи себе за дійсно-го злочинця.

У діях такої особи є ознаки двох злочинів, які між собою конкурують: приховування злочину (ст. 396 КК) та співучасть у втечі з-під варти (ст. 27 та ст. 393 КК). Здійснюючи допомогу при втечі, винна особа розуміє, що своїми діями ускладнює розслідування злочину, чим перешкоджає відправленню правосуддя відповідними органами влади. При заздальгідь не обіцяній допомозі в переховуванні злочинця шляхом сприяння у втечі з-під варти винна особа посягає на суспільні відносини у сфері правосуддя з приводу забезпечення нормальної діяльності адміністрації установи виконання покарань щодо належного виконання засудженими особами покарання виді обмеження волі та у виді позбавлення волі [6, с. 571].

Дії особи, яка допомагає втекти підозрюваному або обвинуваченому у вчиненні злочину чи засудженому, вирок щодо якого не набрав законної сили, слід кваліфікувати за ст. 393 КК, оскільки ознаки переховування злочинця поглинаються більш тяжким злочином у сфері правосуддя – втечею з-під варти. Наслідком будь-якої втечі з-під варти є уникнення злочинцем кримінальної відповідальності.

Допомога у втечі з місць позбавлення волі особі, яка відбуває покарання, не містить ознак приховування злочину. Втеча з місця позбавлення волі(ст.393 КК) – це самовільне залишення засудженою особою місця установи виконання кримінальних покарань (виправної колонії, арештного дому, гауптвахти або слідчого ізолятора), де вона відбуває покарання у виді позбавлення волі (на певний строк чи довічно) або арешту.

Оскільки суд в обвинувальному вирокі визначив, хто є злочинцем та який він скоїв злочин, то діяння з надання допомоги засудженій особі втекти з місць позбавлення волі ніяк не приховують злочинця та злочину від органів правосуддя. Як справедливо зазначав М.А. Неклюдов, приховування слідів злочину після засудження злочинця немислимо ні логічно, ні юридично [9, с. 652].

Таким же чином слід розглядати допомогу у втечі із спеціалізованого лікувального закладу особі (ст. 394 КК), яка вчинила злочин у стані обмеженої осудності або яка вчинила злочин у стані осудності, але захворіла на психічну хворобу під час відбування покарання. Судом установлено особу, яка вчинила предикатний злочин, тому допомога такій особі у втечі із спеціалізованого лікувального закладу не містить ознак приховування злочину.

Однак якщо сприяння буде здійснено особі, яка вчинила злочин у стані осудності, але захворіла на психічну хворобу до постановлення вироку суду, то в діях пособника, організатора або підбурювача щодо втечі із спеціалізованого лікувального закладу містяться ознаки переховування злочинця, яке було вчинено захворілою особою. У цьому випадку є конкуренція ст. 396 та ст. 394 КК. Кваліфікація діянь співучасників у втечі із спеціалізованого лікувального закладу буде за ст. 394 із посиланням на відповідну частину ст. 27 КК. Ознаки злочину, передбаченого ст. 396 КК, будуть поглинатися ст. 394 КК.

Слід відмітити, що деякі дослідники пропонують виокремити із приховування злочину діяння, спрямовані на переховування злочинця. Так, наприклад, А.Д. Макаров пропонує змінити назву ст. 316 (приховування злочину) КК РФ на "приховування злочину та особи, яка його вчинила" [8, с. 37, 122]. Проте з такою пропозицією важко погодитись, оскільки приховування злочину охоплює діяння, спрямовані на переховування злочинця.

Виходячи з аналізу ч. 6 ст. 27 КК, а також ст. 396 КК, можна стверджувати, що не об'єднане заздалегідь переховування злочинця є різновидом приховування злочину. Залежно від способу переховування злочинця дії причетної до злочину особи слід кваліфікувати як одиничний злочин за однією статтею – ст. 396 КК або за правилами сукупності злочинів – ст. 396 КК та іншою правовою нормою.

Використана література:

1. БушуевИ. А. Ответственность за укрывательство преступлений и недонесительство / И. А. Бушуев. – М. : Юрид. лит., 1965. –138 с.
2. Виттенберг Г.Б. Прикосновенность к преступлению по советскому уголовному праву / Г. Б. Виттенберг, П. Н. Панченко. – Иркутск, 1976. – 50 с.
3. Зарубин А. В. Уголовно-правовое регулирование прикосновенности к преступлению :Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Зарубин Андрей Викторович ; Тюмен. юрид. ин-т МВД России. – Тюмень. – 2004. – 212 с.
4. Крапивина О. Н. Приобретение или сбыт имущества, заведомо добытого преступным путем: сравнительно-правовое, уголовно-правовое, уголовно-политическое и криминологическое исследование :Дис. ... канд. юрид.

наук : 12.00.08 / Крапивина Ольга Николаевна ; Моск. гос. лингвист.ун-т. - Саранск, 2008. - 241 с.

5. Криволапов Г. Отграничение приобретения или сбыта имущества, заведомо добытого преступным путем, от соучастия и укрывательства преступлений / А. Криволапов // Советская юстиция. -1968. - № 9. - С. 16-17.

6. Кримінальне право України (Особлива частина) : підручник / [За ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. - Т. 2 - Луганськ : "Елгон - 2", 2012. - 780 с.

7. Кузнецов В. А. Борьба с преступным приобретением и сбытом имущества / В. А. Кузнецов. - К. : Наук.думка, 1970. - 160 с.

8. Макаров А. Д. Уголовная ответственность за прикосновенность к преступлению : Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Макаров Анатолий Дмитриевич. - М., 2004. - 176 с.

9. Неклодов Н. А. Руководство к Особенной части русского уголовного права. Т. 2. Преступления и проступки против собственности/ Н. А. Неклодов, магистр прав. - С.-Пб. : Тип. В.П. Воленса, 1876. - 764 с.

10. Основы уголовного законодательства Союза ССР и союзных республик от 25 декабря 1958 г. [Электронный ресурс] // Сайт : "Законы и право" - Режим доступа до документа :<http://zaki.ru/pagesnew.php?id=1621&page=4>. - Дата доступу : 10.07.2013.

11. Пономаренко Е. В. Некоторые теоретические и законодательные проблемы прикосновенности к преступлению по уголовному праву Российской Федерации : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Е. В. Пономаренко ; Саратов. гос. акад. - Саратов, 2007. - 26 с.

12. Постановление Пленума Верховного Суда СССР от 31 июля 1962 года № 11 "О судебной практике по делам о заранее не обещанном укрывательстве преступлений, приобретении и сбыте заведомо похищенного имущества" // Бюллетень Верховного Суда СССР. - 1962. - № 5. - С. 17-19.

13. Раал Э. Прикосновенность к преступлению по советскому уголовному праву : Авт. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Э. Раал ; Тартурский государственный университет. - Тарту, 1956. - 20 с.

14. Разгильдиев Б. Т. Уголовно-правовые проблемы прикосновенности к преступлению / Б. Т. Разгильдиев ; [под ред. : А. П. Горшенева]. - Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1981. - 111 с.

15. Уголовное право России. Общая часть: Курс лекций / [под ред. С. Н. Сабанина]. - Екатеринбург : Издательство Уральского юридического института МВД. - 2001. - 410 с.

16. Учебник уголовного права. Общая часть / [под ред. В. Н. Кудрявцева и Д. В. Наумова] - М. : Спарк, 2011. - 456 с.

17. Шило Н. І. Самообмова як вид приховування злочину / Н. І. Шило // Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах : Всеукраїнська науково-практична конференція, 30 жовтня 2009 року, Запоріжжя: матеріали : у 2 ч. - Запоріжжя : Юридичний інститут ДДУВС, 2009. - Ч. II. - С. 265.